

Поповнення словника дітей прикметниками на позначення кольорів

«Дитина не може чекати щастя. Вона нетерпляча. Вона хоче і повинна бути щасливою сьогодні, зараз. І який же я педагог, якщо кожна секунда спілкування зі мною не робить її щасливою і радісною, і звичайно ж, розумною і досвідченою?»

Ш. Амонашвілі

Дошкільний навчальний заклад №16 «Веселка» компенсуючого типу, центр реабілітації відвідують діти, що в своїй більшості належать до групи ризику (мала тубінфікація, ускладнення після пневмоній і бронхітів, неврологічні захворювання), а також частохворюючі і соматично ослаблені діти. Часто хвороби не дають дитині досягнути високого рівня розвитку. Спеціалісти обстежують стан здоров'я і інтелектуального розвитку дітей і комплектують групи так, щоб якнайбільше допомогти дітям досягти найкращих показників в особистому розвитку. Щорічне обстеження дітей 4-х річного віку із загальним недорозвитком мовлення, із затримкою психічних процесів, з низьким рівнем інтелектуального розвитку показують, що ці діти не мають достатнього рівня сенсорного розвитку, що є однією з причин обмеженого словника в мовленні дітей. Діти не можуть побудувати поширене речення і скласти образну, яскраву, різнобарвну розповідь, так як не володіють словником прикметників на позначенні кольорів.

Гарно розвинуте мовлення, яке включає в себе всі кольори веселки – мрія батьків дітей 4-річного віку. Немає, мабуть, людини, яка би не захоплювалась чарівними кольорами веселки. Дивлячись на небесне диво, кожен із нас на мить забував про негаразди, милуючись світлістю, чистотою, і гармонією кольору.

Може тому і наш дошкільний заклад назвали «Веселка»? Кожен день у воріт дітей і батьків зустрічає «Веселка» і веде малюків до мрії, радості, успіху. Сім чарівних кольорів – чому вони чарують, що означають, намагаються зрозуміти малюки.

З самого народження ми оточені кольором. Колір – це інструмент, за допомогою якого ми можемо отримати необхідну нам енергію. Усі кольори здійснюють психофізичний і енергетичний вплив на людину, мають різну змістовну характеристику: теплий (червоний і жовтий), холодні (блакитний, синій, фіолетовий); активні (теплі), пасивні (холодні), важкі (темні), м'які (світлі), відступаючі (холодні) і наступаючі (теплі), попереджувальні (червоний, жовтий, зелений).

Педагогам, психологам, лікарям і батькам необхідно володіти елементарною інформацією про кольоротерапію. Вплив кольору на людей не однозначний, а індивідуальний, він носить вибіркового характер.

Через рецептори зорового нерва відбувається проведення енергії кольору і кольорових відчуттів із зовнішнього світу до різних відділів центральної нервової системи. Доведено, що світловий і кольорові режими можуть впливати на функції вегетативної нервової системи, ендокринних залоз та інших життєво необхідних органів та процесів в організмі.

Кольоротерапія – це найдавніша наука. Ще в стародавньому Римі використовували такий спосіб, як насичення води кольором. Інформація про лікувальні властивості світла доходить до нас із Китаю, Єгипту і Індії. В аюрведичній медицині кольоротерапія займає важливе місце. Вітражі в середньовічних європейських храмах були зроблені так, що світло крізь них переломлювалося по-особливому, впливаючи на прихожан цілюще. В кінці 19 століття були відкриті лікувальні властивості ультрафіолету, потім вчені довели, що кожен із кольорів спектру впливає на наш організм певним чином. Так почала розвиватися кольоротерапія.

За висловлюваннями французького фахівця Ш. Вьєно колір викликає стурбованість, збудження, потрясіння, створює гармонію, може творити чудеса, може призвести до катастрофи.

За даними французького вченого Шарля Фере, при опроміненні кисті людини різними кольорами змінюється сила стискання кисті: під дією оранжевого кольору вона збільшується в 1,5 разів, а червоного – в 2 рази (в порівнянні із звичайними умовами).

Німецький психоневролог Курт Гольштейн встановив, якщо людину із зав'язаними очима опромінювати червоним світлом, вона намагається розвести руки; при опромінюванні синім – звести руки. Пояснення цьому факту знайти важко. Можливо, цей феномен пов'язаний з різним ступенем активізації червоного і синього кольорів, особливо рухових структур мозку.

Російський невропатолог В.М. Бехтерев досліджував вплив кольорових відчуттів на швидкість психічних процесів.

Досліди показали, що кольори близькі до червоного впливають тонізуючи. Рожевий тонізує при пригніченому настрої, жовтий колір – колір радості і спокою, нейтралізує негативний вплив.

Авторитетні вчені ввели термін «феномен Джуни». Доктор медичних наук, професор О.М. Меделянівський підтверджує феномен незвичайних можливостей Джуни, які признала і сучасна наука біоенергетика. Джуни в книзі «Слухаю свої руки» пише:

«Мені подобалось спостерігати, як люди змінюються у кольорі. Саме так – у кольорі. Адже кожна людина наділена власною кольоровою гамою, і я легко можу виділити (побачити!) той, що переважає, найінтенсивніший колір цієї гами. Знаю, що в залежності від настрою, душевного стану «фіолетова людина» може стати рожевою і навпаки. Бачу, коли в людині наростає радість або починає визрівати злість».

Кожен народ має свій, властивий йому колір: німці – сірий, англійці – чорний, французи – світло-сірий, іспанці та італійці – світло-жовтий, слов'янські народи – червоний з відтінками та зелений.

Голосні звуки нашої мови теж мають кольори: а – білий, е – жовтий, й – червоний, у – коричневий, о – сірий.

Звуки музики теж зафарбовані в певний колір – від темного до білуватого.

Композитор Олександр Скрибін створив кольоромузику. Фахівці, дослідивши творчість видатних музикантів, дійшли висновку, що музика теж має забарвлення:

- твори Л. Бетховена – синього кольору;
- Ф. Мендельсона – світло-рожевого;
- Р. Шумана – зеленого;
- П. Чайковського – блакитного;
- С.С. Прокоф'єва – золотисто-коричневого.

Кольоротерапію пропонують використовувати в практиці ДНЗ наші українські вчені, такі як: Н.Ф. Денисенко, М.М. Єфіменко. М.М. Єфіменко радить використовувати кольоротерапію в оформленні інтер'єру групової кімнати, вітальні, фізкультурної зали, кабінету ЛФК. На його думку, кольорове оформлення може сприяти ефективному розвитку дитини, зміцненню її психічних функцій, формуванню особистості.

Л. Задоя – кандидат педагогічних наук у статті «Колір і здоров'я дитини» пише: «Механізм багатьох хвороб зумовлений порушенням кольорової гармонії, змішанням кольорів, а також дефіцитом певного кольору, необхідного для життєдіяльності та психічної гармонії».

Л.Задоя у таблицях показала вплив кольору на кору головного мозку і біоенергетику людини.

Л.А. Венгер в книзі: «Психологические рисуночные тесты» пропонує методику діагностування інтелектуального розвитку та психо-емоційного стану дитини.

Використання кольору

- Перевага холодних тонів (від голубого до фіолетового) – зниження настрою, субдепресія, висока сензитивність, іноді депресія.
- Схожі м'які (світлі) тона, використання тонких відтінків кольору – сензитивність; іноді тривожність.
- Збіднена кольорова гамма (використання простого олівця і (чи одного-двох кольорів) – пасивність; астенія; депресія; субдепресія.
- Знижена плотність кольору (слабкий натиск, не зафарбований колір) – астенія; пасивність; негативне відношення до обстеження.
- Перевага темних кольорів (особливо об'єднання чорного з коричневим чи синім) – депресія.
- Підвищена напруга кольору (багато червоного) – тривога; емоційна напруга; іноді конфліктність, агресивність, невротизація.
- Те ж в об'єднанні з темними кольорами – тривожна депресія.

Базова програма приділяє особливу увагу впровадженню в освітній процес здоров'язберігаючих технологій, що дають змогу проводити оздоровлення в цікавих різноманітних формах, забезпечують фізичне, соціально-емоційне, духовне, інтелектуальне благополуччя малюків.

Одним із видів арт-терапії є кольоротерапія. Кольоротерапія – це мова, що виникає з установленого вченими зв'язку між кольором, фарбою й емоціями, а також з відношення між почуттям і кольором.

Завдання, умови, засоби вирішення в кольоротерапії

1. Створення на заняттях атмосфери творчості, зацікавленості, невимушеності, експериментування, емоційного переживання, що сприяє колірному відкриттю у дітей.
2. Спрямованість на активізацію мислення як способу художнього освоєння дітьми кольору світу.
3. Розвиток у дітей сенсорного сприйняття кольору.
4. Розвиток колірною сприймання.
5. Розкриття резервів дитини у кольорі та вміння винаходити способи колористичного рішення малюнка; створювати свої колірні комбінації, виражати себе через колір.
6. Розвивати прагнення до пізнання кольору, краси фарб у природі, мистецтві, навколишньому світі.
7. Викликати бажання досліджувати колір, експериментувати з ним, створювати цікаві колірні комбінації.

А як же бути, коли дитина в 4 роки маючи фізично нормальний зір, сліпа до кольору? До таких сумних висновків я приходжу кожен рік, обстежуючи сенсорний розвиток дітей логопедичної групи. А в логопедичну групу потрапляють діти із значним загальним недорозвитком мовлення, затримкою психічних процесів, неврологічними захворюваннями, соматично ослаблені, з низьким рівнем інтелектуального розвитку, педагогічно занедбані.

Ці діти в 4 роки не знають назви ні одного кольору або називають 1-2 кольори, колір для них ніби не існує. Діти-логопати не можуть користуватися словосполученнями, які включають кольорову характеристику, не можуть побудувати поширене речення, використовуючи прикметники на позначенні кольорів. Для дітей з нормою розвитку характерна неточність у вживанні абстрактних, узагальнюючих понять. А для дітей-логопатів характерна часто повна відсутність таких понять.

А.Богущ в книзі «Мовленнєвий розвиток дітей» наводить дані про дітей 4-х річного віку. «У словнику нараховується до 1800-2000 слів, переважають іменники (до 50 %), дієслова (до 30 %). Ще багато слів «універсалізмів» (гарний – це: красивий, добрий, чарівний, чемний тощо). Характерна неточність у вживанні абстрактних, узагальнюювальних, збірних, часових та просторових понять».

Тому і виникла необхідність у створенні посібника, який би враховував проблеми дітей, що відстають у розвитку. Над посібником працювали: логопед, художник, психолог і вихователі. Посібник «Кольоровий дивосвіт» за допомогою яскравих образів, віршів, дидактичних ігор надає дітям можливість наздогнати втрачений час і в казковій ігровій формі засвоїти ці чудові кольори для подальшого використання їх у самостійному мовленні.

У віршах «Кольорові фантазії» Т.В. Борисової на 12 кольорів дитині пропонуються яскраві малюнки і вірші, в яких одне слово кольору повторюється багато разів, тому що проблемні діти недостатньо використовують логічну пам'ять, їм необхідно активізувати механічну пам'ять:

*Жовтий котиться клубочок,
Жовтий падає листочок,
Жовтим скоро стане сад.
Наступає листопад.*

*Зелене літечко прийшло,
Зелену травку принесло.
Зелений ліс, зелений щавлик
Шукає в тому лісі равлик.*

Червоні сунички,
Червоні полунички
Підняли червоні личка.
А ще яблука червоні
Є у мене на долоні.

«Синє небо, синій світ,
Синє море, синій цвіт,
Сині сливи у саду,
Синю пташку я знайду»

Біле, біле, біле поле
Білим снігом замело.
Біле-біле ведмежатко
Білу маму не знайшло.

Чорні вуха, чорний ніс,
Чорні лапи, чорний хвіст.
Чорний, чорний, чорний кіт
Заховався біля воріт.

Коричневі малі штаниці
Купили вчора горобці,
А коричневий шоколад
Купимо для всіх малят.

Оранжеве небо, оранжеве сонце,
Оранжеве світло світить у віконце,
Оранжеві квіти весело цвітуть.
Оранжеві гноми під квітами живуть.

Блакитне небо, блакитні стрічки,
Блакитні очі у сестрички,
Блакитна річечка тече,
Над лісом сонечко пече.

Сірий вовчик в ліс пішов,
Сіру мишку там знайшов,
Сіра совка підлетіла,
Сіру мишку ухопила.

Рожеві квіти мамі я дарую,
Рожевий носик котику малюю,
Рожеву хатку зайчику будую,
Рожевий м'ячик Олечці купую.

Фіалки фіолетові на листку малюю,
Фіалки фіолетові мамі подарую.

Загадка про веселку, різнокольорові м'ячики і кульки, що скачуть під веселкою діють можливість дитині вивчити кольори веселки. Вірші І. Січовика пропонуються з яскравими малюнками. Проілюстрували також казку В. Сутєєва «Казки і картинки».

Діти люблять повторювати частомовки, тому для них і створені чистомовки «Синя і червона», «Жовта і зелена» (Т.В. Борисової).

Т.В. Зінчук написала «Казку про жовту квіточку», яка включає крім подачі кольору ще й звуконаслідування. В яскравих малюнках ця казочка дуже подобається дітям. Через казку В.В. Лесик «Мандрівка білої фарби» діти знайомляться з білим кольором. Г.О. Ляшенко написала «Казку про кольорових гномів». Діти в гномах бачать себе і тому дуже люблять цю казку (закріплення 12 кольорів).

«Казку про синю пташку щастя» (Т.В. Борисової) діти сприймають дуже емоційно, бо в ній йдеться про боротьбу добра і зла (закріплення 12 кольорів).

По білому світу **синя** пташка літала,
Добрим людям щиро щастя роздавала.
Побачив **синю** пташку **чорний** ворон.
Захотів її зловити та й у клітку посадити.
А щастя по світу зібрати і усе собі забрати.
Коли **чорна-чорна** ніченька настала,
Синя пташка у садку відпочивала.
Раптом **чорний** ворон налетів,
Пташку **чорними** крилами ухопив
І в залізну **чорну** клітку посадив.

Сидить пташка в **чорній** клітці, не співає,
 І на небо **синє-синє** сумно поглядає,
 Гірко плаче та на волю хоче.
 Сумно стало усім людям на землі,
 Радість і щастя покинуло їх дім.
Жовте сонечко засумувало
 І світити людям перестало.
 А **рожеві** квіточки поховали пелюстки,
 Хмарка **блакитна** дощем плакати почала,
 На **зеленій** траві з'явилась слізонька-роса.
 Лише півник **червоний** не сумував,
 А все думав-думав та гадав:
 Як тепер на світі білим бути –
 Людям сміх і щастя повернути?
Червоний півник до ворона пішов,
 Щоб за перемогу битися зі злом.
 Бились вони довго, бились,
 Лиш хвости одні лишились.
 Півник ворона перемагає,
Синю пташку з клітки випускає.
Синя пташка знов у небі в'ється,
 Щастям світиться і сміхом лється.
 Сонечко **оранжеве** всміхнулось,
 До ромашок **білих** потягнулось.
Синя річечка дзюркоче,
 Напоїти всіх водою хоче.
Фіолетові фіалочки малі
 Засвітились ясным світом на вікні.
 Хрущ **коричневий** із дерева злетів,
 Веселитись разом захотів.
 І у танці **сіра-сіра** кішка
 Запросила невеличку **сіру** мишку.
 Сміх і радість повернулись!
 Щастя добрим людям усміхнулось!
 Для дітей маленьких прийшов час –
 Пташка щастя вже летить до вас!
 Принесе вона вам яблучка **рожеві**,
 Кульки **білі, фіолетові, зелені**,
 Груши запашні **жовтенькі**
 І **червоні** ягідки смачненькі.

«Кольорові нісенітниці» (Т.В. Борисової) розвивають уяву, фантазії і мовлення дітей. Нісенітниці, як закріплення тематичного матеріалу, рекомендовано включати після засвоєння тем: «Овочі», «Фрукти», «Ягоди», «Квіти».

Проілюстрований вірш А. Камінчука «Синій сон» знайомить дітей з синім кольором. Чудові вірші про 10 кольорів для дітей логопедичної групи написала Г. Шевчук.

«Коник зелений в зеленій траві,
 Листячко клена зелене вгорі,

Жабка зелена кумкає: - ква-
 Кіски зелені чеше верба».

Вірш «**Кольорово-загадковий город**» (Т.В. Борисової) знайомить дітей з кольорами на городі, дає можливість пофантазувати, розвиває мислення, уяву.

*«Жила-росла на городі жовта диня,
Гарна тітка, добра господиня.
Поряд жив та ріс зелений кабачок:
Чуб зелений, руки у бочок.
Подалі був червоний помідор,
Поважний дуже цей сеньйор.
А ось синій-синій баклажан
Тут всякий овоч поважав.
І коричнева картопля дозрівала,
Всю родину вона взимку годувала.*

*А оранжева морквинка
Посміхалась, мов дитинка.
Біла зимня редька у затінку
Задивилась на хмаринку.
Чорний грак по городі походжав,
Слимаків і черв'яків він шукав.
А що на городі рожеве буває?
А що на городі блакитне літає?
А хто під листочком сіренький сидить?
А фіолетове що на городі блищить?»*

Діти люблять кольорові ігри. Гра «**Запрошуємо у королівство кольорів**» (Т.В. Борисової) дає можливість засвоїти і правильно вимовляти назви 12 кольорів, узгоджувати: прикметник та іменник, числівник, прикметник та іменник у чоловічому, жіночому та середньому родах та у множині; використовувати у мовленні родовий відмінок однини і множини; визначати перші звуки у словосполученнях, вправляти у вимові багатоскладових слів, удосконалювати зорово-просторову орієнтації, розвивати фонематичний слух, зорову довготривалу увагу, об'єм пам'яті, швидкість переключення, швидкість мислення.

Кольорові поля розроблені для 12 кольорів по 12 малюнків кожного кольору. Ці ігрові поля дають можливість використовувати декілька ігор і вправ та вирішувати багато мовленневих завдань.

Гра «Запрошуємо у королівство кольорів»

Завдання:

Вправа «**Назви по порядку**». Назвати колір і зображення: жовтий лимон, жовта кульбаба, жовте курча, жовті черешні (12 назв).

Вправа «**Закрий цифрою і назви**». Узгоджувати числівники, прикметники та іменники.

Ділова гра «**Веселий кольорограйлик**». Кольорограйлик закриває одне зображення. Діти відгадують чого не стало.

Ділова гра «**Відгадай, що я задумала**». Педагог загадує перші звуки словосполучення, діти відгадують: ж.....к....(жовтий кабачок), ж.....г.... (жовтий гарбуз).

Ділова гра «**Рядочок-стовпчик**». Педагог називає: третій рядочок – другий стовпчик. Діти називають словосполучення на місці пересічення.

Вправа «**Узагальнення**». Знайти і назвати всіх пташок, тварин, рослин.

Гра-змагання «**Хто назве більше**». Назвати по пам'яті словосполучення.

Геометрична гра «**Кольоровий калейдоскоп**» (Т.В. Борисової) дає можливість дітям засвоїти геометричні фігури в кольорі, розширити зорове поле, удосконалити швидкість реакції на слово.

В грі «**Кольоровий цифрограй**» (Т.В. Борисової) діти закріплюють цифри в кольорі, узгоджують числівник, прикметник.

У грі «**Кольоровий словограй**» діти розвивають слухову увагу, вчать слухати словосполучення до кінця, знаходити зайве словосполучення, пояснювати чому воно зайве.

(Червоний мак, червона калина, червоні яблука, чорне яйце, червоне намисто, червоне пальто).

Розроблені завдання на 12 кольорів.

Неможливе дитинство без рухів. Тому і придумана кольорова рухлива гра «**Котику біленький, котику сіренький**» (Т.В. Борисової).

Мета гри: закріпити в грі назви білого і чорного кольору, автоматизувати вимову звука «л», узгоджувати загальні рухи і слова, розвивати дрібну моторику пальців рук.

Кольори чарують дитячі душі не тільки своїм виглядом, але й словом.

Для обдарованих дітей створені 9 сторінок під назвою «**Вернісаж кольорів**» (Т.В. Борисової), на яких діти відчують красу відтінків кольорів.

«Смарагдовий сад» (світло-зелений, темно-зелений, салатний, морської хвилі, трав'яний, смарагдовий).

«Блакитний дощ» (блакитний, світло-голубий, темно-голубий, сіро-голубий, бірюзовий, лазурний).

«Сині хмаринки» (світло-синій, темно-синій, волошковий).

«Бузковий цвіт» (фіолетовий, світло-фіолетовий, темно-фіолетовий, бузковий).

«Пелюстки троянди» (рожевий, світло-рожевий, темно-рожевий, персиковий, кораловий).

«Сонячні зайчики» (світло-жовтий, темно-жовтий, лимонний, пісочний, молочний, сріблястий, золотистий, слонової кістки).

«Зорепад» (світло-червоний, темно-червоний, пурпуровий, бордовий, вишневий, оксамитовий, жовтогарячий).

«Морські камінчики» (світло-сірий, темно-сірий, хакі, мармуровий).

«Кавовий смак» (світло-коричневий, темно-коричневий, бежевий, шоколадний).

Коли є знання кольорів, відчуття краси кольорів, то тоді в оточуючому середовищі побачиш і відчуєш лікувальний вплив кольору, почерпнеш натхнення і творчість. Тому і створені сторінки «**Барви нашої землі**» (Т.В. Борисової), які показують білосніжну красу березового гаю, таємничу зелень соснового бору, золото пшеничного поля, небесно-білий цвіт квітучого саду, золотисто-пурпурову осінь, строкато-різнобарвне літо, білогриво-сріблясту зиму.

Ось тепер малюк може йти у веселковий широкий світ з очима, зачарованими красою, душею, сповненою натхненням, здоров'ям, як найвищою цінністю і мовленням, що ллється мов кришталевий струмок.

